

Sygn. akt I ACa 734/16

POSTANOWIENIE

Dnia 31 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Małgorzata Gawinek
Sędziowie: SA Edyta Buczkowska-Żuk
SA Dariusz Rystał
Protokolant: starszy sekretarz sądowy Beata Waclawik

po rozpoznaniu w dniu 25 maja 2017 r. na rozprawie w Szczecinie
sprawy z powództwa Agencji Nieruchomości Rolnych w W.
przeciwko (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.
o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim
z dnia 29 kwietnia 2016 roku, sygn. akt IC 2424/14

postanawia

I. uchylić zaskarżony wyrok, uchylić nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym wydany przez Sad Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim dnia 25 września 2014 r. sygn.. akt: I Nc 66/14, znieść postępowanie w sprawie, poczynając od dnia 25 września 2014 r. i odrzucić pozew;

II. zasądzić od powoda Agencji Nieruchomości Rolnych w W. na rzecz pozwanej (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. kwotę 9000 zł. (dziewięć tysięcy złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

SSA D. Rystał SSA M. Gawinek SSA E. Buczkowska-Żuk

Sygn. akt I ACa 734/16

UZASADNIENIE

Powód Agencja Nieruchomości Rolnych w W. Oddział Terenowy w G. wniosła w dniu 19.09.2014 r. pozew przeciwko pozwanej (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. o wydanie nakazu zapłaty i orzeczenie nim, że pozwana ma zapłacić na rzecz powoda kwotę 134 903,42 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 134 711,50 zł od dnia 18.06.2014 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 191,92 zł od dnia wniesienia pozwu, w terminie 14 dni od doręczenia nakazu zapłaty.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 25 września 2014 r. w sprawie I Nc 66/14 referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym w Gorzowie Wlkp. uwzględnił roszczenie w całości.

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. wniosła w dniu 17.10.2014 r. pismo do Sądu Okręgowego zatytułowane sprzeciw od nakazu zapłaty wskazując, iż jest następcą prawnym spółki wymienionej jako pozwana w nakazie zapłaty. Pozwana wniosła o odrzucenie powództwa w całości lub o oddalenie powództwa w całości oraz o zwrot kosztów postępowania, w tym zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwana podała, że powództwo w całości jest

niezasadne. Pozew został skierowany przeciwko spółce nieistniejącej już w dniu złożenia pozwu. Powód nie wykazał, iż pozwana użytkowała w terminie objętym pozvem przedmiotową nieruchomość. Pozwana podała, że pozwana spółka utraciła byt prawny poprzez połączenie przez przeniesienie całego jej majątku na (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. z dniem 01.04.2014 r.

W piśmie procesowym z dn. 04.12.2014 r. powód wskazał, iż podtrzymuje wszelkie twierdzenia i wnioski zgłoszone w pozwie. Powód podniósł, że fakt posiadania potwierdzony został zgłoszeniem do dopłat gruntów przez poprzednika prawnego. W momencie ogłaszania przetargu powód nie miał pełnej wiedzy o fakcie bezumownego użytkowania i zapisy ogłoszeń nie przesądzają o faktycznym posiadaniu czy użytkowaniu gruntów. Powód podał, iż modyfikuje on powództwo wskazując jako pozwaną (...) Sp. z o.o. jako następcę prawnego (...) Sp. z o.o.

Postanowieniem z dnia 24.04.2015 r. Sąd Okręgowy sprostował oznaczenie pozwanego na (...) Sp. z o.o. w Ł. oraz odmówił odrzucenia pozwu.

W piśmie procesowym z dnia 20.04.2016 r. powód sprostował oznaczenie strony pozwanej w pełnomocnictwie z dn. 17.09.2014 r. jako (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł.. Jednocześnie powód potwierdził wszystkie czynności procesowe w tej sprawie, w tym złożenie pozwu przez pełnomocnika działającego na podstawie pełnomocnictwa z dnia 17.09.2014 r.

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim oddalił powództwo i rozstrzygnął o kosztach procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że nieruchomości rolne niezabudowane o numerach działek (...) położone w miejscowości G. wchodziły w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. W latach 2011-2013 przedmiotowe nieruchomości rolne były bezumownie użytkowane przez (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł.. (...) Sp. z o.o. bezumownie użytkowała te nieruchomości rolne m.in. poprzez czynienie na nich zasiewów, a następnie dokonywanie zbiorów płodów rolnych. Pracownicy Spółki co roku telefonicznie dowiadywali się u powoda, czy nieruchomości te nie zostały sprzedane lub wydierżawione innym podmiotom. W okresie użytkowania tych nieruchomości Spółka ta występowała do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z wnioskami o przyznanie jej dopłat bezpośrednich. W 2014 r. powód powziął co do tego wiadomość w związku z nawiązaniem współpracy pomiędzy Agencją Nieruchomości Rolnych, a Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w zakresie przekazywania informacji o podmiotach składających wnioski o dopłaty bezpośrednie. W wyniku dokonanego połączenia spółek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. oraz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł., doszło do przeniesienia całego majątku spółki przejmowanej (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. na spółkę przejmującą (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł.. Agencja Nieruchomości Rolnych w W. Oddział Terenowy w G. zamierzała dokonać sprzedaży przedmiotowych nieruchomości wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i w latach 2012-2013 przeprowadzała przetargi na sprzedaż tych nieruchomości. Przetargi te były nieskuteczne wobec braku oferentów. W dokumentacji przetargowej powód wskazywał, iż nieruchomości te nie są obciążone, gdyż nie posiadał w tym czasie jeszcze informacji o bezumownym użytkowaniu tych nieruchomości przez pozwaną. Powód po otrzymaniu informacji od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w zakresie danych podmiotów wnioskujących o dopłaty bezpośrednie, pismem z dnia 16.04.2014 r. poinformował (...) Sp. z o.o., iż naliczona zostanie opłata za użytkowanie przedmiotowych nieruchomości w okresie od 01.01.2011 r. do 31.12.2012 r. Powód pismem tym wezwał (...) Sp. z o.o. do przedłożenia w terminie 14 dni dokumentów potwierdzających tytuł prawny do posiadania nieruchomości we wskazanym okresie lub w przypadku nie użytkowania nieruchomości złożenia stosownego oświadczenia.

Pismem z dnia 09.06.2014 r. powód poinformował (...) Sp. z o.o., że z tytułu bezumownego użytkowania z działek za okres od dnia 01.01.2011 r. do dnia 02.12.2011 r. zostanie naliczona opłata w wysokości równoważności 154,5463 dt pszenicy rocznie, a od dnia 03.12.2011 r. do dnia 31.12.2013 r. opłata ta wyniesie 683,7536 dt pszenicy rocznie. Powód pismem z dnia 17.06.2014 r. wezwał (...) Sp. z o.o. do zapłaty kwoty 134 903,42 zł. Powód wskazał, iż na kwotę tę składa się należność w wysokości 134 711,50 zł oraz odsetki w wysokości 191,92 zł. Powód podał, że kwotę powyższą powiększoną odpowiednio o odsetki ustawowe należy przekazać

w terminie 3 dni od daty otrzymania wezwania.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że powództwo jest niezasadne. Na wstępie Sąd Okręgowy odniósł się do żądania pozwanej dotyczącego odrzucenia pozwu. Pozwana wskazywała, iż pozew został skierowany przeciwko spółce nieistniejącej już w dniu złożenia pozwu. Zgodnie z art. 199 § 1 k.p.c., Sąd odrzuci pozew: 1) jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna; 2) jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona; 3) jeżeli jedna ze stron nie ma zdolności sądowej albo jeżeli powód nie ma zdolności procesowej, a nie działa za niego przedstawiciel ustawowy albo jeżeli w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie. Przepis art. 199 § 2 k.p.c. stanowi natomiast, iż z powodu braku zdolności sądowej jednej ze stron albo zdolności procesowej powoda i niedziałania przedstawiciela ustawowego lub braku w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem, uniemożliwiającego jej działanie, sąd odrzuci pozew dopiero wówczas, gdy brak nie będzie uzupełniony zgodnie z przepisami kodeksu. Zdaniem Sądu Okręgowego odrzucenie pozwu z powodu braku zdolności sądowej winno nastąpić, gdy po jednej ze stron znajduje się podmiot nieposiadający uprawnień do występowania w procesie tj. taki podmiot, który nie spełnia warunków wskazanych w art. 64 § 1 k.p.c. Przepis ten stanowi, iż każda osoba fizyczna i prawna ma zdolność występowania w procesie jako strona (zdolność sądowa). Zgodnie z art. 33 k.c., osobami prawnymi są Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną. Pozwana (...) Sp. z o.o. w Ł. jest osobą prawną widniejącą w Rejestrze Przedsiębiorców KRS. Powód jednoznacznie wskazał, iż powództwo kieruje przeciwko (...) Sp. z o.o. w Ł., a spółka ta podjęła działanie w sprawie. Sąd Okręgowy wskazał w ślad za Sądem Apelacyjnym w Szczecinie, iż: „(...) o tym, przeciwko komu kierowany jest dany pozew, świadczy nie tylko literalne oznaczenie strony pozwanej, lecz także całokształt okoliczności przytoczonych w pozwie, stanowiących podstawę zgłoszonego żądania. Decydujące znaczenia winna mieć wola powoda, jeśli w świetle ujawnionych okoliczności nie budzi ona wątpliwości i może zostać z łatwością odczytana przez drugą stronę, nie zaś istniejące błędy czy nieścisłości w nazwie pozwanego podmiotu.” (postanowienie SA w Szczecinie z dnia 04.08.2014 r., sygn. akt I ACz 534/14).

W związku z powyższym, wniosek pozwanej dotyczący odrzucenia pozwu był niezasadny.

W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszym postępowaniu znalazły zastosowanie przepisy art. 224-225 k.c., art. 229 k.c., a także art. 39b ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz.U. z 2015 r., poz. 1014 j.t.). Sąd Okręgowy zważył, iż powód wystosował do pozwanej wezwanie do zapłaty, jednakże brak było wezwania wprost do zwrotu nieruchomości w kontekście przepisu art. 39b ust. 2 ww. ustawy. Nie została zatem wskazana data, kiedy miało dojść do zwrotu tych nieruchomości rolnych. Mając jednak na względzie datę wezwania do zapłaty i fakt, że pozwana nie wykazała zwrotu nieruchomości przed 17.06.2014 r., nie mógł zostać uwzględniony zarzut pozwanej dotyczący przedawnienia. W ocenie Sądu Okręgowego, niewątpliwie w latach 2011-2013 miało miejsce bezumowne korzystanie przez pozwaną z nieruchomości stanowiących własność powoda i wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Powyższe potwierdzają zeznania świadków. Sąd stanął na stanowisku, iż korzystanie z tych nieruchomości nie miało miejsca tylko na wiosnę, gdy był czyniony zasiew i latem, gdy dokonywano zbiorów. Niewątpliwie korzystanie z nieruchomości miało charakter ciągły, po dokonywaniu zasiewu plody rolne rosły, następnie dokonywano zbiorów. Znamienne jest również to, iż pracownicy pozwanej Spółki co roku telefonicznie dowiadywali się u powoda, czy nieruchomości te nie zostały sprzedane lub wdzierżawione innym podmiotom. Bezumowne korzystanie z nieruchomości potwierdzone zostało także dokumentami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dotyczącymi podmiotów wnioskujących o dopłaty bezpośrednio Pomimo ustalenia, iż bezumowne korzystanie z nieruchomości miało miejsce, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo podlegało oddaleniu. Sąd dokonał analizy dokumentacji załączonej do pozwu, przytoczonych powyżej przepisów prawnych, a także Zarządzenia nr (...) Prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych z dnia 18 stycznia 2013 r. w sprawie zasad dzierżawy nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Z zarządzenia tego wynika, iż przy ustalaniu dzierżawy jest w sposób szczegółowy określane jakiego gruntu ta dzierżawa dotyczy, jakiej klasy gruntu itp. Z dokumentacji załączonej do pozwu wynika, że należność ma być uiszczona w decytonach pszenicy. Załączone przez powoda rozliczenie BUM nr (...) jest dla Sądu niezrozumiałe, nie wiadomo skąd zostały zaczerpnięte

poszczególne wartości. Nie jest wiadome, z czego wynikają ceny pszenicy ujęte w tym rozliczeniu, z czego wynika wymiar. W wyliczeniach H. A. są wskazane klasy gruntów i ich powierzchnie, jednak w aktach sprawy brak jest innych dokumentów potwierdzających klasy i powierzchnie tych gruntów. Strona powodowa nie wyjaśniła dlaczego te grunty tych klas zostały ujęte w wyliczeniu, a inne nie. W aktach sprawy znajdują się również pisma kierowane do T. M. Dyrektora Terenowego Oddziału ANR w G. W pismach tych powoływane są pisma Biura Prezesa ANR, których brak w aktach sprawy. Pisma kierowane do T. M. dotyczą generalnie wniosku o akceptację do stosowania wyników wyliczeń współczynników przewyższania czynszu dzierżawnego. Do pism kierowanych do T. M. załączone są tabele z różnymi wartościami współczynników, powód nie wyjaśnił które z nich były wzięte pod uwagę przy sporządzonych wyliczeniach. Zgodnie z przepisem art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Zdaniem Sądu Okręgowego strona powodowa reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika w sprawie, w której wartość przedmiotu sporu wynosi 134 903,42 zł, w sytuacji gdy strona pozwana kwestionuje wyliczenie należności, w kontekście art. 6 k.c. winna wykazać się rzetelnością. Powód winien zatem w sposób przejrzysty określić, z czego wynika żądanie pozwu. Powinny być wskazane np. umowy dzierżawy dotyczące podobnych gruntów znajdujących się w okolicy przedmiotowych nieruchomości rolnych, powód winien wskazać na jakiej podstawie przyjął przy wyliczeniach takie ilości decyton pszenicy. Powód mógł przedstawić na jakich warunkach dany grunt byłby wydzierżawiony. W odniesieniu do ww. przepisu art. 39b ust.1, mając na względzie okres rozliczeniowy od 3.12.2011 r. powód nie przedstawił warunków umowy, która byłaby zawarta na dzierżawę przedmiotowych gruntów ze wskazaniem wysokości należnego czynszu. Sąd Okręgowy wskazał, że pomimo że bezumowne korzystanie z nieruchomości powoda miało miejsce, to w związku z niewykazaniem przez powoda wysokości należnego świadczenia z tytułu bezumownego korzystania Sąd powództwo oddalił.

Powyższy wyrok zaskarżyła w całości, zarzucając

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na sprzeczności ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie, że powódka nie wykazała wysokości dochodzonej należności z tytułu bezumownego użytkowania gruntu, podczas gdy przedstawione w sprawie dokumenty u wyliczenia potwierdzały wysokość dochodzonej kwoty;

- naruszenie art. 232 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez nie przeprowadzenie z urzędu dowodu z opinii biegłego w celu zweryfikowania wyliczeń przedstawionych przez powódkę, w sytuacji w której Sąd nie był w stanie dokonać takich wyliczeń samodzielnie, mimo posiadania dokumentów do tego niezbędnych.

Powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa, a w przypadku braku podstaw do zmiany wyroku uchylenie go i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Pozwana na rozprawie apelacyjnej wniosła w pierwszej kolejności o odrzucenie pozwu, ewentualnie o oddalenie apelacji, podtrzymała zarzut przedawnienia.

Sąd Apelacyjny ustalił, co następuje:

Postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2014 r. Sąd Rejonowy w Zielonej Górze VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego dokonał wpisu połączenia przez przejęcie między innymi (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. przez spółkę przejmującą (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.. Postanowienie te uprawomocniło się 15 kwietnia 2014 r.

Postanowieniem z dnia 9 czerwca 2014 r. powyższy Sąd wykreślił z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.. Postanowienie te uprawomocniło się 21 czerwca 2014 r.

Dowód:

pismo Sądu Rejonowego w Zielonej Górze, k. 303,

odpis postanowienia z dnia 9 czerwca 2014 r., k. 304,

zaświadczenie z 1 lipca 2014 r., k. 305,

potwierdzenie z 1 lipca 2014 r., k. 306.

Fakt przejęcia spółki (...) przez spółkę (...) było ujawnione w dziale 6 rubryka 4 KRS co najmniej w dniu 21 maja 2014 r.

DOWÓD: odpis KRS (...): 33-37 akt.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny doszedł do jednoznacznego przekonania, że w niniejszej sprawie zachodzi brak zdolności sądowej po stronie pozwanej, co skutkowało koniecznością uchylecia zaskarżonego wyroku i odrzucenia pozwu, bez potrzeby odnoszenia się do zarzutów postawionych w apelacji strony powodowej na płaszczyźnie postępowania dowodowego przed Sądem I instancji. Zdolność sądowa jest bezwzględna przesłanką procesową. Jej brak stanowi przeszkodę procesową, którą sąd bierze pod uwagę z urzędu w każdym stanie sprawy (zd. trzecie art. 202 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny poczynił dodatkowe ustalenia faktyczne odnośnie przejęcia (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. przez spółkę przejmującą (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. oraz wykreślenia pozwanej spółki z Krajowego Rejestru Sądowego. Fakty te Sąd Apelacyjny ustalił na podstawie wiarygodnych dowodów z dokumentów, których żadna ze stron nie kwestionowała.

Powódka w niniejszej sprawie pozwała spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, a więc osobę prawną. Zgodnie z art. 64 § 1 k.p.c. każda osoba fizyczna i prawna ma zdolność występowania w procesie jako strona (zdolność sądowa). Tym samym o zdolności sądowej danego podmiotu w przypadku osób prawnych decyduje posiadanie przez ten podmiot takiego przymiotu. Art. 272 k.s.h. stanowi, iż rozwiązanie spółki następuje z chwilą wykreślenia spółki z rejestru. Z chwilą wykreślenia spółki z o.o. z rejestru przedsiębiorców, ustaje również byt prawny takiej spółki, a więc traci ona przymiot osoby prawnej.

W niniejszej sprawie doszło do przejęcia spółki (...) przez spółkę (...). Zgodnie z treścią art. 493 §1 i 2 k.s.h. spółka przejmowana albo spółki łączące się przez zawiązanie nowej spółki zostają rozwiązane, bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego, w dniu wykreślenia z rejestru. Połączenie następuje z dniem wpisania połączenia do rejestru właściwego według siedziby, odpowiednio spółki przejmującej albo spółki nowo zawiązanej (dzień połączenia). Wpis ten wywołuje skutek wykreślenia spółki przejmowanej albo spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki, z uwzględnieniem art. 507 k.s.h. W przepisie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. mowa jest o jednym z dwóch sposobów łączenia się spółek, a mianowicie przez przejęcie (inkorporację). Łączenie przez przejęcie polega na przeniesieniu całego majątku jednej spółki zwanej spółką przejmowaną na inną spółkę, zwaną spółką przejmującą za udziały lub akcje, która spółka przejmująca wydaje wspólnikom (akcjonariuszom) spółki przejmowanej. Skutkiem takiego połączenia jest łącznie:

- 1) przejście praw i obowiązków spółki przejmowanej na spółkę przejmującą w drodze sukcesji uniwersalnej (art. 494 § 1 k.s.h.),
- 2) dotychczasowi wspólnicy spółki przejmowanej stają się wspólnikami spółki przejmującej (art. 494 § 4 k.s.h.),
- 3) utrata podmiotowości prawnej przez spółkę przejmowaną, która bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego zostaje wykreślona z rejestru przedsiębiorców (art. 493 § 2 k.s.h.).

W tym miejscu koniecznym zagadnieniem wymagającym rozstrzygnięcia staje się określenie z jaką datą dochodzi do utraty bytu prawnego spółki przejmowanej, co ma istotne znaczenie dla ostatecznego wyniku sprawy. W art. 493 § 2 k.s.h. określony jest tzw. dzień połączenia. Dniem połączenia jest dzień wpisu połączenia do rejestru właściwego według siedziby spółki przejmującej. Wpis ten wywołuje skutek wykreślenia spółki przejmowanej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, ustawodawca celowo posługuje się sformułowaniem "wywołuje skutek wykreślenia" wskazując tym samym, że skutek następuje przed faktem dokonania wpisu o wykreśleniu, który w przeciwieństwie do wpisu połączenia spółek nie ma charakteru konstytutywnego lecz deklaratoryjny (S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, "Kodeks spółek handlowych. Komentarz do artykułów 459 - 633. Tom IV Warszawa 2004 str. 234-235). Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 19 stycznia 2006 r. sygn. akt IV CZ 144/2005 " (...) W przypadku łączenia się spółek kapitałowych przez przejęcie (art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h.) połączenie następuje z dniem wpisania połączenia do rejestru właściwego według siedziby spółki przejmującej (art. 492 § 2 k.s.h.). Poza tym skutkiem podstawowym omawiany wpis wywołuje także skutek w odniesieniu do spółki przejmowanej w postaci jej wykreślenia (verba legis: "skutek wykreślenia spółki przejmowanej"). Wykreślenie z rejestru następuje z urzędu (art. 493 § 5 k.s.h.). (...) Nie można podzielić opinii, że postanowienie o wpisie połączenia "staje się postanowieniem o wykreśleniu spółki przejmowanej", jeżeli bowiem w art. 493 § 2 k.s.h. stwierdzono, że wpis połączenia "wywołuje skutek wykreślenia spółki przejmowanej", to chodzi tu z pewnością o regulację materialno-prawną, której sens sprowadza się do tego, że z chwilą dokonania wpisu połączenia powstaje także materialno-prawny skutek w postaci inkorporacji spółki, tj. utraty przez nią samodzielnego bytu prawnego. Podjęcie przez spółki uchwały o połączeniu jest jednocześnie przesłanką rozwiązania spółki, o której mowa w art. 270 pkt 4 k.s.h., tj. "inne przyczyny przewidziane prawem".

Prawomocne wykreślenie (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. z rejestru przedsiębiorców KRS nastąpiło w dniu 21 czerwca 2014 r., natomiast wpis o przejęciu przez spółkę (...) kilku spółek w tym (...) uprawomocnił się w dniu 15 kwietnia 2014 r. i od tego momentu w związku z utratą osobowości prawnej spółka została pozbawiana z mocy prawa zdolności sądowej. Pozew powódka wniosła w dniu 19 września 2014 r., a więc w chwili jego wniesienia strona pozwana nie posiadała zdolności sądowej, nie tylko bowiem prawomocny był wpis o przejęciu spółki (...), ale także prawomocny był wpis o jej wykreśleniu. Brak zdolności sądowej spółki wykreślonej prawomocnie z rejestru przedsiębiorców przed wniesieniem pozwu jest brakiem pierwotny i nieusuwalnym. Nie budzi wątpliwości, iż w takim przypadku nie może znaleźć zastosowanie procedura z art. 70 k.p.c. Jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy (m.in. uchwała SN z 19 kwietnia 2001 r., III CZP 10/01, OSNC 2001, Nr 10, poz. 147, postan. SN z 3 października 2002 r., I CKN 448/01, Lex nr 57226) - brak zdolności sądowej, o którym mowa w art. 70 §1 k.p.c., odnosi się do podmiotu będącego stroną procesową. Konieczną zatem przesłanką uzupełnienia tego braku jest zachowanie tożsamości stron, a więc zachowanie takiego stanu rzeczy, w którym zarówno przed uzupełnieniem, jak i po uzupełnieniu braku zdolności sądowej, stroną pozostaje ten sam podmiot. W rozważanym wypadku warunek ten nie zostałby spełniony.

Wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym wobec podmiotu prawnie nieistniejącego nie mogło odnieść żadnych skutków prawnych w stosunku do jego następcy, ani też być prawidłowo doręczone. Pismo wniesione przez (...) sp. z o.o. złożone na formularzu sprzeciwu od nakazu zapłaty nie mogło zatem odnieść takich skutków prawnych jak sprzeciw w rozumieniu art. 502 §1 k.p.c. jako nie pochodzące w ogóle od strony postępowania, a sprzeciw w rozumieniu tej normy prawnej może wnieść jedynie pozwany. Pismo to miało jedynie skutek informacyjny, wskazujący sądowi, że podmiot objęty orzeczeniem nie istnieje i nie istniał w chwili wniesienia pozwu.

Brak jest także podstaw do stwierdzenia, iż istniała możliwość sprostowania oznaczenia strony pozwanej i to przez sąd bez wniosku strony.

W judykaturze i doktrynie istnieje ugruntowany pogląd, iż strona powodowa w ramach swoich dyspozycji procesowych może dookreślić (uściślić) oznaczenie strony pozwanej. Przy czym takie sprostowanie na gruncie prawa materialnego nie może powodować zmiany strony pozwanej, a jedynie jej dokładne określenie. Nieprecyzyjne oznaczenie w pozwie strony pozwanej nie daje bowiem samo przez się podstawy do odrzucenia pozwu. Zmiana oznaczenia strony na podstawie art. 350 k.p.c. jest możliwa jednak jedynie wtedy, gdy w sentencji orzeczenia sąd oznaczył stronę niezgodnie z zebrany w sprawie materiałem. Jest ona zatem niedopuszczalna wówczas, gdy powód wskazał jako stronę pozwaną osobę nie posiadającą zdolności sądowej – vide: postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 15 maja 2009 r. sygn. akt: II CSK 681/08. Jest ona także niedopuszczalna wtedy, gdy powód wskazał jako stronę pozwaną osobę niemającą zdolności sądowej – vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2016 r. sygn. akt: III CSK 309/15.

W niniejszej sprawie powódka, działając za pośrednictwem pełnomocnika profesjonalnego, w pozwie jako stronę pozwaną wskazała (...) sp. z o.o. w Ł.. Tym samym strona pozwana została określona w pełni zarówno co do firmy, formy organizacyjno - prawnej jak i siedziby. Trudno jest bardziej dokładnie i precyzyjnie określić spółkę prawa handlowego. Treść pozwu, załączone dokumenty w tym odpis z KRS pozwanej odnosiły się tylko i wyłącznie do tak wskazanej strony pozwanej i dopełniały uzasadnienie powódki do wniesienia pozwu właśnie przeciwko temu podmiotowi. Z treści pozwu nie wynika więc, że mylnie powódka oznaczyła stronę pozwaną, mając zamiar pozwać de facto (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.. Wyznaczenie podmiotowego zakresu postępowania procesowego jest aktem woli podmiotu wszczynającego proces. Jeśli więc do procesu włączony zostanie niewłaściwy podmiot, to taką sytuację procesową kwalifikować należy jako skutek wady aktu woli powoda. Wada taka - jako dotycząca czynności procesowej - może być usunięta tylko w sposób przewidziany w ustawie procesowej. Z tego zaś punktu widzenia należy odróżnić niewłaściwe oznaczenie strony od niewłaściwego doboru podmiotów procesu. W sytuacji pierwszej naprawienie wady następuje w drodze sprostowania oznaczenia strony. Polega ono na uzupełnieniu lub konkretyzacji (lecz nie na zmianie) pierwotnego oznaczenia strony. Tam natomiast, gdzie powód prawidłowo oznaczył podmiot, który według jego intencji miał być stroną przeciwną, ale - z punktu widzenia prawa materialnego - dokonał doboru tego podmiotu w sposób niewłaściwy, do usunięcia wady aktu jego woli może dojść już tylko przez odwołanie wadliwej czynności procesowej (art. 203 k.p.c.) albo w drodze podmiotowego przekształcenia powództwa (art. 194 i nast. k.p.c.) (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2004 r., sygn. akt V CK 472/03). Powódka prawidłowo i konkretnie oznaczyła stronę pozwaną w pozwie. Dopiero po wpłynięciu pisma (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. powódka w piśmie z dnia 4 grudnia 2014 r. oświadczyła, że z ostrożności procesowej powód modyfikuje powództwo wskazując jako pozwanego (...) sp. z o.o. jako następcę prawnego (...) sp. z o.o. Już z samej treści tego oświadczenia wynika wprost, iż powódka nie uściśliła oznaczenia strony powodowej ale dokonała zmiany podmiotu przeciwko któremu wytoczyła powództwo. Sąd Apelacyjny nie dostrzega tutaj jakiegokolwiek sprecyzowania oznaczenia strony postępowania. Obie spółki stanowią odrębne i niezależne podmioty. Nie jest to na przykład zastąpienie jednostki organizacyjnej spółki spółką właściwą, czy też dookreślenie formy organizacyjno - prawnej, albo też wskazanie spółki zamiast jej organu. Jest to właściwie zastąpienie jednego podmiotu innym podmiotem. Zwłaszcza, że powódka powołuje się w tym przypadku na następstwo prawne, a więc sama zauważa, iż brak jest tożsamości po stronie obu podmiotów. Sąd Apelacyjny miał oczywiście na uwadze, iż (...) sp. z o.o. na skutek przejścia (...) sp. z o.o. wstąpiła w jej prawa i obowiązki. Jednakże nie ma to znaczenia dla braku pierwotnego zdolności sądowej pozwanej. W celu pozwania (...) sp. z o.o. powinien wnieść przeciwko niej pozew. Natomiast takie „sprostowanie” strony pozwanej prowadzi jedynie do obejścia przepisów dotyczących negatywnych konsekwencji braku zdolności sądowej pozwanego oraz (o ile w danej sytuacji jest to możliwe) przekształceń podmiotowych. Zmiana podmiotowa powództwa jest ściśle uregulowana w kodeksie postępowania cywilnego i tylko w ten sposób może ona nastąpić. Przy czym należy mieć na uwadze, że w przypadku skierowania pozwu przeciwko podmiotowi w ogóle nieistniejącemu, jak zostało to wcześniej wskazane, takie powództwo nie wywołuje żadnych skutków, a tym samym nie możliwe jest również zastosowanie art. 194 k.p.c. Dokonywanie przekształceń podmiotowych jest możliwe dopiero z chwilą zawiśnięcia sporu. Pozew skierowany przeciwko spółce prawomocnie wykreślonej z rejestru nie powoduje wszczęcia postępowania sądowego oraz nie wywołuje skutków objętych zawisłością sporu, które ustawa wiąże dopiero z doręczeniem pozwu (art. 192 k.p.c.). Brak podmiotu po stronie pozwanej uniemożliwia zawiśnięcie sporu. Artykuł 194 § 1 k.p.c. dotyczy sytuacji, w której powód wzywa do udziału w sprawie po stronie pozwanej osobę posiadającą legitymację bierną w danym procesie. Powód, wnosząc o wezwanie osoby trzeciej, konwaliduje braki w zakresie legitymacji biernej i unika oddalenia powództwa z tego powodu. Przekształcenia podmiotowe nie mogą natomiast konwalidować braku zdolności sądowej pozwanej. Oznacza to, że modyfikacja dokonana przez powódkę strony pozwanej poprzez zamianę nieistniejącej od początku procesu spółki na inną spółkę (jej następcą prawną) nie wywołała jakichkolwiek skutków procesowych, a zwłaszcza nie konwalidowała braku zdolności sądowej pozwanej. Również działania Sądu Okręgowego nie mogły do tego doprowadzić. Należy zauważyć, iż określenie podmiotowych granic powództwa, oznaczenie strony pozwanej leży tylko i wyłącznie w gestii powoda. Jeżeli występują jakiegokolwiek nieścisłości w oznaczeniu strony pozwanej, to sprostować je (czy to z własnej inicjatywy, czy w wykonaniu zobowiązania sądu) może wyłącznie powód. Świadczy o tym również to, iż przekształcenia podmiotowe w zakresie legitymacji procesowej biernej mogą nastąpić jedynie albo z inicjatywy samego powoda (art. 194 § 1 i § 3 k.p.c.) albo za

jego zgodą (art. 194 § 2 k.p.c.). Tym samym sąd nie ma możliwości z własnej inicjatywy sprostowania oznaczenia strony pozwanej. To jedynie powód może tego dokonać, jako dysponent postępowania. Sąd, jeżeli uzna takie sprostowanie powoda za możliwe i skuteczne powinien jedynie dokonać sprostowania wcześniejszych protokołów (art. 160 k.p.c., o ile zostanie w tym zakresie złożony stosowny wniosek) oraz orzeczeń (art. 350 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. i art. 362 k.p.c.). Postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 24 kwietnia 2015 r. o sprostowaniu oznaczenia pozwanego nie mogło zatem spowodować zmiany po stronie pozwanej, gdyż Sąd nie jest władny za powoda określać strony pozwanej. Nie stanowiło też wezwania (...) sp. z o.o. do udziału w sprawie po stronie pozwanej, chociażby z uwagi na brak takiego wniosku powoda.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy powinien był na podstawie art. 502¹ §2 k.p.c. uchylić nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym z urzędu i odrzucić pozew na podstawie art. 199 §1 pkt. 3 k.p.c., jako że braki w zakresie zdolności sądowej pozwanej spółki nie nadawały się do usunięcia. Kontynuowanie procesu, nawet z udziałem następcy prawnego (zwłaszcza bez formalnego wstąpienia do procesu), dotknięte było nieważnością postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.), którą to przesłankę Sąd Apelacyjny bierze pod rozwagę z urzędu (art. 378 § 2 k.p.c.). Wdanie się w spór przez spółkę (...) w Ł. nie ma, co należy jednoznacznie podkreślić, jakiegokolwiek wpływu na możliwość procedowania. Powodem bowiem odrzucenia pozwu nie jest brak jurysdykcji sądu polskiego, lecz brak podmiotu, który powód pozwał. Osoba trzecia, nawet polemizująca z treścią pozwu, nie jest bowiem pozwanym w kontradiktoryjnym procesie cywilnym, w którym zakres podmiotowy sporu określa co do zasady wnoszący pozew.

Skoro zatem, z przyczyn wyżej wymienionych, postępowanie było nieważne, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 3 k.p.c., uchylił zaskarżony wyrok oraz nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, który wbrew stanowisku Sądu Okręgowego nie stracił mocy, gdyż nigdy skutecznie nie został zaskarżony sprzeciwem przez pozwanego i w oparciu o art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. pozew odrzucił.

O kosztach procesu orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy wyrażoną w art. 98 k.p.c.

SSA D. Rystał SSA M. Gawinek SSA E. Buczkowska-Żuk